

Cultura i Espectacles

Mor als 82 anys Christa Wolf, una de les veus dissidents de l'Alemanya Oriental, candidata al premi Nobel i abastament traduïda en llengua catalana

Memòria de l'Est

David Castillo
BARCELONA

La premsa alemanya, sempre tan hipòcrita i controvertida, suposo que plorarà avui la desaparició de Christa Wolf, escriptora de l'Est, però també una de les narradores europees més importants del segle XX. La barreja entre simbolisme i realisme, entre saber suggerir i ser tímidament explícita, entre autobiografia, història i ficció, l'han convertida en un mite per als que tan sols ens interessa la literatura, lluny dels desastres que va provocar l'Alemanya del Reich, la comunista o l'actual, la que vol tornar a controlar Europa, aquesta vegada des del terreny econòmic. Aquesta cobdícia pel poder és el que va denunciar Wolf, que va haver de patir físicament i psíquica els *ismes* més destructius de la humanitat: el nazisme i el comunisme. Paradoxalment, la que va ser una de les veus més destacades de l'Alemanya Oriental va caure en un ostracisme evident després de la unificació. Els estrictes lectors alemanys es van decidir per passar-se directament a les novel·les de lladres i serenos dels països nòrdics, als *best-sellers* de tapa dura, i deixar de banda tota una generació d'escriptors que van saltar el mur per unificar la literatura alemanya, estiguessin o no sota el jou estalinista.

Acostant l'objectiu cap a la nostra literatura, mai no podré oblidar l'entusiasme d'Oriol Castany quan va incloure Christa Wolf en el catàleg de la prestigiosa col·lecció *Venècies*, que coeditaven Edicions 62 i La Magrana. L'acabada de néixer *Columna* ja havia publicat, un any abans, el

Christa Wolf el 4 de novembre del 1989 durant el dies esperançadors de la caiguda del mur ■ GÜNTER GUEFFROY / EFE

Quan va admetre haver estat informant de l'Stasi, el món se li va girar en contra

1986, *L'avinguda dels til·lers*, un títol que ens feia evocar el carrer esplèndid, —el famós *Unter den Linden*— que ens duia cap al barri berlinès de Mitte davant mateix de la porta de

Brandenburg. No m'he cansat de passejar pel Berlín neoclàssic i decadent, que es va mantenir fora del temps a causa de la Guerra Freda. I sempre havia pensat en Christa Wolf, l'adorada Wolf, que La Magrana va publicar abans també de la caiguda del Mur, amb dues obres fonamentals, *Cassandra* (1987) i *Accident* (1988). Quan la vam sentir entre nosaltres o quan la vam llegir amb devoció, vam comprovar que significa tenir el cor trencat per viure a un país dividit, que érem capaços d'ordir els homes en situacions límit, quins eren els propòsits de la destrucció...

Els amors trencats per l'arbitrarietat van ser alguns dels temes predilectes de la primera part de la seva obra, iniciada la dècada de 1960. Wolf va seguir l'estela d'un altre dels grans mestres de la literatura alemanya de la postguerra, Uwe Johnson, fugitiu de l'RD. Els amics desapareguts, la societat i la família escindides i les dificultats d'adaptar-se al "socialisme real" van ser temes destacats de la seva obra, la qual cosa la va convertir en objecte de controvèrsia entre les malaltisses dels que controlaven l'Alemanya comunista, doblement repressiva i

sempre atjada pel sentiment de culpa de l'holocaust, de la tragèdia de la guerra i les conseqüències de la derrota. D'aquest divan de psicoanalista, Wolf en va extreure combustible per fer funcionar la seva narrativa. A més de les esmentades, en català també van sortir *Funció d'estiu* (1990), *Què en queda* (1991) i *L'ombra d'un somni* (1998). Podríem dir que, al costat de Günther Grass, Peter Handke i Heinrich Böll, és un dels escriptors alemanys actuals més traduïts en la nostra llengua. I quan ens preguntem per què, només cal dir que la

seva biografia és la història mateixa d'Alemanya, destruïda per uns i altres, i, sobretot, per ells mateixos. Wolf va néixer en un poble de Prússia annexionat a Polònia, que, a la vegada, havia estat mutilada territorialment pels soviètics. Victima del nacionalsocialisme —la seva família en va ser partidària— i del comunisme —on va militar—, quan va admetre haver estat informant de l'Stasi, la policia de l'RD, el món se li va girar en contra. De res no serviria haver estat un símbol de la dissidència i del feminisme. Ningú no li podrà treure, però, els mèrits literaris. ■